

ELFTE SÖNDAGEN EFTER TRINITATIS

DOMINICA UNDECIM

Text Matt 23:1–12 Predikanav Lars Borgström (LFS)

Jesus talade till folket och till sina lärjungar om de skriftlärda och fariseerna. De skriftlärda var lagkunniga lärare som i allt försökte fullgöra lagen och de äldstes stadgar (deras egna tilläggsregler) och dessutom ställde de folket under samma krav.

De allra flesta skriftlärda tillhörde fariseernas parti. Denna religiösa grupp var den mest ansedda bland folket. Den allmänna meningen var att om någon var värdig himmelriket var det fariseerna. Men människors uppfattningar om de andliga förhållandena står ofta i motsatsförhållande till hur det verkligen förhåller sig, till hur Gud ser på saken. Jesus avslöjar för människorna att fariseerna, som de upphöjde, en dag skall förödmjukas och att de som i denna värld ödmjukats skall upphöjas (v 12). Det sker på den stora omvälvningens dag, domens dag, då ”de sista blir de första och de första blir de sista” (Matt, 20:16).

Jesus visar hur falsk fariseernas rättfärdighet är, men också i vilken mån människorna ändå är skyldiga att följa dem. Fariseerna var laglärda, och människorna skall göra som de säger, eftersom

LAGEN ÄR VARJE MÄNNISKAS PLIKT

”Ni skall vara heliga, ty jag, HERREN, er Gud, är helig” (3 Mos. 19:2). Så hade Herren talat till sitt folk genom Mose. Alla buden skulle åtlydas och Jesus kallar lagens lärostol för ”Mose stol” eftersom det var Mose som först hade ämbetet att förkunna och inskräpa lagen hos folket och sedan dessutom var den som insatte sina efterföljare (4 Mos. 11:16). Sedan skulle ju även allt dömande ske efter Moses och profeternas skrifter. ”Mose stol” var därför ett passande namn på den institution som upprätthöll Guds stadgar. Men Jesus syftade antagligen med ”Mose stol” även på själva den fysiska bänk i synagogan där lagläraren satt. En sådan har man för övrigt funnit vid utgrävningar i Korasin (jfr förra söndagens predikotext: ”Ve dig, Korasin!”, Matt: 11:21).

Vid Jesu tid var det de skriftlärda och fariseerna som satt på Mose stol. Hur klandervärda dessa än må ha varit som personer - hur skenheligt, falskt och ärelystet de än uppträdde - var det likväl folkets plikt att åtlyda dem när de läste ur Mose lag. Så åligger det också varje Jesu lärjunge att följa den lag som Gud givit genom Mose. En kristen har inte rätt att bryta mot t.ex. de två tavlornas budord. En kristen får inte ha någon avgud, något i sitt liv som är viktigare än Herren, han måste hedra sina föräldrar, han får inte döda eller ens hata sina medmänniskor, han får inte begå äktenskapsbrott i yttre otukt eller i hjärtat, han får inte stjäla eller ha begärelse, inte ljuga eller i onödan sprida ofördelaktigt tal om andra o.s.v. En kristen har inte heller rätt att låta bli att utföra de goda gärningar som Jesus vill att vi skall göra (Matt. 5:16). Därför skall Jesu lärjungar göra vad fariseerna säger att de skall göra, så länge de håller sig till Mose.

DET KLANDERVÄRDA HOS FARISEERNA

På Mose stol hade alltså de skriftlärda och fariseerna satt sig. ”Allt vad de lär er skall ni därför göra och hålla”, sade Jesus - ”men efter deras gärningar skall ni inte handla”. Fariseerna var alltså inte några goda förebilder då det gällde att leva ett rättfärdigt och gudfruktigt liv. Varför inte?

Jesus säger att de inte själva handlade såsom de ålade andra att göra (v 3). Och när de ändå gjorde gärningar som var befallda i Mose lag var de noga med att människorna skulle se dem (v 5). De var alltså *skenheliga*. Att vara skenhelig innebär att man visar upp en vacker fasad som bländar människor, men fasaden motsvarar inte den bakomliggande verkligheten. Jesus, som är sann Gud och besitter den gudomliga egenskapen att veta allting, även vad som rör sig i människornas inre (Joh. 2:25), avslöjade

emellertid deras verkliga ställning inför Gud. Senare i samma tal säger Han:

”Ve er, skriftlärda och fariseer, ni hycklare! Ni rengör utsidan av bägaren och fatet, men inuti är de fulla av rofferi och omåttlighet. Du blinde farisé, gör först insidan av bägaren ren, så blir också utsidan ren. Ve er, skriftlärda och fariseer, ni hycklare! Ni liknar vitkalkade gravar. Utanpå ser de vackra ut, men inuti är de fulla av de dödas ben och allt slags orenhet. Så är det också med er. Utanpå ser ni ut att vara rättfärdiga, men inuti är ni fulla av hyckleri och ondskan” (Matt. 23:25-28).

Inledningsvis nämndes i denna predikan att domens dag blir den stora omvälvningens dag. Fariseerna, som här i världen var högt ansedda, skall då avklädas sitt vackra yttre och dömas till evigt straff. Domens dag blir den stora demaskeringens dag. Också många inom den kristna kyrkan, sådana som av andra inom kyrkan ansetts föredömliga i sin fromhet och gudfruktighet, kommer den dagen att avslöjas som hycklare. Det blir en mycket överraskande dag då också sådana som man knappast kunnat tro var Guds barn kommer att räknas in bland fåren som får gå in i evigheten från den högra sidan av härlighetens tron (Matt. 25:34).

Inte bara om det fariseiska partiet för två tusen år sedan, utan också om medlemmar av de olika kyrkosamfundet i vår tid, kan den sanningen bli gällande, att ”de sista blir de första och de första blir de sista” (Matt. 20:16). Ingen icke-troende - även om de är i yttre gemenskap med kyrkan och t.o.m. bekläder det högsta läroämbetet, biskopens, eller andra ämbeten - är medlem i den sanna kyrkan (som består av alla troende människor), utan är tvärtom en boningsplats och ett redskap för satan (Ef. 2:2). Detta är även vår lutherska bekännelses lära: ”Men säkert är, att de ogudaktiga äro i djävulens våld och medborgare i djävulens rike, såsom Paulus lär i Ef. 2, där han säger, att djävulen är verksam i de ohörsamma” (SKB, s 177).

Fariseerna var också ärelystna. De visade gärna upp sina breda böneremсор och stora bönetofsar (v 5) och njöt av den aktning folket visade dem, när de fick sitta på festmiddagarnas och synagogornas hedersplatser (v 6). De tyckte vidare om att kallas ”rabbi” (mästare) (v 7) och ”fader” (v 9), men endast Kristus är Mästare och endast Gud i Himmelen är Fader. Endast Kristus har nämligen såsom sin Kyrkas huvud rätten att undervisa vad som är gudomlig lära och endast Gud är en verklig Fader (Ef. 5:15).

Fariseerna var inte bara skenheliga och ärelystna. De band dessutom tunga bördor som de lade på människornas axlar, utan att lyfta ett finger för att hjälpa dem (v 4). Vad var det för slags bördor som Jesus här talar om? Det var lagens tunga börda, den stränga mosaiska lagen som de piskade folket med. Men det var väl inte fel att tala om för folket vad Mose lag krävde? Nej, som vi sett är det varje människas plikt att följa lagen och göra som de skriftlärda och fariseerna sade att de skulle göra. Men dessutom lade de till extra människobud, sådana som de själva tillverkat och samlat i de s.k. fädernas stadgar. Sådana regler, inte minst de detaljerade reglerna för sabbaten, gjorde livet svårt att leva. Sabbaten blev inte en härlig vila, utan en kravfull plikt att uppfylla, omgärdad av massor av förbud (se Mark. 2:23-28). Därmed tyngde de Israels börda liksom Faraos en gång hade gjort i Egyptens trälomsland (2 Mos. 2:11).

Det största felet var dock att fariseerna inte kunde skänka folket någon verklig tröst. Den hjälp de borde räckt folket, evangeliet om syndernas förlåtelse p.g.a. en ställföreträdares lidande (Jes. 53), var dem helt främmande. De kunde inte lyfta bort lagens tunga börda eftersom den enda rättfärdighet de kände till var den som förvärvades just på lagens väg. Den enda väg till Guds rike de kände till var budobservansens och laguppfyllelsens. Det tragiska var att de dessutom uppfattade sig själva som rättfärdiga. Enligt deras uppfattning har människan en fri vilja och den som väljer Gud och det goda och handlar efter detta är rättfärdig. Därmed såg de också ned på syndarna som missbrukat sin fria vilja till att göra det som är ont. Självrättfärdigheten är högmodig och nedlåtande mot andra. För att lyfta en börda till axeln måste man först lyfta den med handen, men fariseerna ville inte ens röra ett finger till hjälp för dem som led under lagens tunga ok - ja de kunde det inte heller eftersom de var andligt blinda.

Fariseerna var flitiga i sin religiösa verksamhet och det var inget fel på deras missionsiver, men de kunde varken själva komma in i Guds rike eller föra andra ditin. Det enda de kunde göra var att leda andra människor in i samma självbedrägeri och skenhelighet som de själva befann sig i. Jesus sade: ”Ve er, skriftlärda och fariseer, ni hycklare! Ni far omkring över land och hav för att göra någon till en

proselyt, och när han har blivit det, gör ni honom till ett Gehennas barn, dubbelt värre än ni själva” (Matt. 23:15). Vilket fruktansvärt uppvaknande det blir på domens dag, den stora demaskeringens dag, för dem som trott sig vara Guds barn - ja t.o.m. de mest rättfärdiga av alla - men i själva verket hela tiden varit helvetets barn!

Den här söndagen har som tema sann och falsk rättfärdighet. Vi har nu hört om fariseernas rättfärdighet, om hur falsk den är. Avslutningsvis skall vi nu tala om

DEN SANNA RÄTTFÄRDIGHETEN

I Bergspredikan sade Jesus: *”Jag säger er att om er rättfärdighet inte går långt utöver de skriftlärdas och fariseernas, skall ni inte komma in i himmelriket”* (Matt. 5:20). Detta måste förstås ha varit överraskande ord eftersom man inte kände till några människor som var så rättfärdiga som fariseerna, som ju tog det så noga med alla buden. Det måste också ha varit förfärande ord, eftersom allt ju tycktes hopplöst om inte ens de allra bästa och ivrigaste uppfyllde kraven. Vem kan då bli frälst?

Det finns en vars rättfärdighet är helt perfekt. Det är Jesus själv om vilken det heter hos Jeremia, då denne profet talar om den kommande Messias: *”Herren, vår rättfärdighet”* (Jer. 23:6). Herren Jesus Kristus själv, Hans heliga person och Hans fullständiga laglydnad, är *”vår rättfärdighet”* inför Gud. Han är ställföreträdaren, som burit all världens synd och i allas ställe levtt ett helt rättfärdigt liv – och som skänker sin rättfärdighet fritt och för intet för var och en att ikläda sig. Paulus skriver:

”Alltså: liksom en endas fall ledde till fördömelse för alla människor, så har en endas rättfärdighet för alla människor lett till en frikännande dom som leder till liv. Liksom de många stod som syndare på grund av en enda människas olydnad, så skulle också de många stå som rättfärdiga på grund av den endes lydnad” (Rom. 5:18-19).

En frikännande dom har uttalats över alla människor. *”Rättfärdighetens sol”* har gått upp *”med läkedom under sina vingar”* (Mal. 4:2). Den som ingenting vill vara i sig själv (den som blivit ödmjukad och övergett hoppet om den egna rättfärdigheten) får ta emot allt genom tron på Jesus. *”Den som har Sonen har livet. Den som inte har Guds Son har inte livet”* (1 Joh. 5:12).

Den som tror på syndares Frälsare blir inte heller fariseiskt högmodig och nedlåtande mot sin omgivning. Han eller hon är ju bara en eländig tiggare som funnit frälsning, och vill nu visa andra till den enda frälsning, den ende Frälsare, som finns. Fariseernas proselyter blev Gehennas barn, dubbelt värre än dem själva men Guds barn leder sina medmänniskor till Himmelen.

Amen.